

Ustawa o radcach prawnych. Komentarz

Wydanie 2.

A. Komentarz

Ustawa o radcach prawnych

z dnia 6 lipca 1982 r. (Dz.U. Nr 19, poz. 145)

Tekst jednolity z dnia 9 grudnia 2019 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 75)¹

(zm.: Dz.U. 2019, poz. 2020; 2020, poz. 2320; 2021, poz. 2052)

---

¹ Tekst jednolity ogłoszono dnia 16.01.2020 r.

Początki zawodu radcy prawnego na ziemiach polskich

Spis treści

	Nb
1. Nowoczesne podstawy organizacji adwokatury w Polsce; wielość ustawodawstw	1
2. Sytuacja administracyjna Polski po odzyskaniu niepodległości	2
3. Przepisy pruskie	3
4. Przepisy austriackie	4
5. Przepisy rosyjskie	5
6. Projekt Statutu Palestry Królestwa Polskiego	6
7. Dekret w przedmiocie statutu tymczasowego Palestry Państwa Polskiego	7
8. Organizacja Palestry	8
9. Unifikacja i kodyfikacja prawa	9
10. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej	10
11. Projekt ustawy o urządzeniu adwokatury	11
12. Projekt rządowy i tzw. artykuł kagańcowy	12
13. Prawo o ustroju adwokatury z 1932 r.	13
14. Prawo o ustroju adwokatury z 1938 r.	14
15. Czynności radcy prawnego w uregulowaniach prawnych dotyczących Palestry	15
16. Palestra podczas II wojny światowej	16
17. Manifest Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego	17
18. Dekret o tymczasowych przepisach uzupełniających prawo o ustroju adwokatury z 1945 r.	18
19. Obsługa prawna przedsiębiorstw państwowych jako zadanie Prokuraturii Generalnej	19
20. Zasada pełnej decentralizacji zastępstwa prawnego	20
21. Obsługa prawna jednostek gospodarki społecznej	21
22. Dekret o organach zastępstwa prawnego	22

A. Komentarz

23. Okólnik Nr 2 Ministra Budownictwa Przemysłowego w sprawie zasad pracy radców prawnych w budownictwie przemysłowym	23
24. Dekret o zastępstwie sądowym władz, urzędów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych	24
25. Uchwała w sprawie zastępstwa sądowego i obsługi prawnej terenowych organów władzy państwowej	25
26. Uchwała w sprawie obsługi prawnej powiatowych rad narodowych oraz niektórych miejskich i dzielnicowych rad narodowych	26
27. Zrzeszenie Prawników Polskich i uchwała w sprawie obsługi prawnej przedsiębiorstw państwowych, zjednoczeń oraz banków państwowych	27
28. Wymagania wobec radcy prawnego	28
29. Stanowisko referenta prawnego	29
30. Uzupełnienia przepisów uchwały Nr 533 w sprawie obsługi prawnej przedsiębiorstw państwowych, zjednoczeń oraz banków	30
31. Dyskusja nad powołaniem samorządu radców	31
32. Karnawał Solidarności	32
33. Ustawa z 6.7.1982 r. o radcach prawnych	33
34. Znaczenie ustawy z 6.7.1982 r. o radcach prawnych . .	34
35. Ustawa z 24.5.1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych	35

1 1. Nowoczesne podstawy organizacji adwokatury w Polsce; wielość ustawodawstw. Problematyka zastępstwa procesowego na ziemiach polskich sięga czasów rozbicia dzielnicowego i tworzenia się organizacji stanów. Rozwijało się ono później w czasach Rzeczypospolitej szlacheckiej. Jednak nowoczesne podstawy organizacji adwokatury w Polsce pojawiły się po odzyskaniu niepodległości w listopadzie 1918 r. Nie było to proste, ponieważ na terytorium odrodzonego państwa polskiego obowiązywało kilka systemów prawnych. W zakresie prawa cywilnego materialnego funkcjonowało 5 ustawodawstw: polsko-francuskie na ziemiach byłego Królestwa Polskiego, rosyjskie na ziemiach wschodnich, niemieckie na ziemiach byłego zaboru pruskiego, austriackie i węgierskie na ziemiach byłej Galicji i Lodomerii oraz Spiszu i Orawy. Prawo cywilne procesowe podlegało 4 systemom: niemieckiemu

na ziemiach zachodnich, rosyjskiemu na ziemiach centralnych i wschodnich oraz austriackiemu i węgierskiemu na ziemiach południowych. W prawie karnym materialnym i procesowym obowiązywały trzy ustawodawstwa – austriackie, niemieckie i rosyjskie (L. Górnicki, Prawo cywilne, s. 69).

**2. Sytuacja administracyjna Polski po odzyskaniu nie- 2
podległości.** Jeszcze bardziej skomplikowana sytuacja istniała w administracji, gdzie działało 9 różnych systemów. Obok uregulowań prawnych państw zaborczych istniały rozwiązania francuskie na ziemiach byłego Księstwa Warszawskiego, węgierskie na Spiszu i Orawie oraz systemy wprowadzane w czasie I wojny światowej, tj. na terenach Generalnego Gubernatorstwa Warszawskiego i Lubelskiego, Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich, Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego, Zarządu Terenów Przyfrontowych i Etapowych, Litwy Środkowej, a także przez Polską Komisję Likwidacyjną w Galicji, Naczelną Radę Ludową w zaborze pruskim czy Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego, Spiszu i Orawy (Mapa nawarstwienia systemów prawnych, s. 828; A Bosiacki, Od naturalizmu do etatyizmu, s. 18).

3. Przepisy pruskie. W organizacji adwokatury również obwią- 3
zywały przepisy zaborcze. Na ziemiach byłego zaboru pruskiego podstawowe znaczenie miał niem. *Rechtsanwaltsordnung* (RAO, czyli Ordynacja adwokacka) z 1.7.1878 r. (Reichs-Gesetzblatt 1878, Nr 23, s. 177–198). Wszedł on w życie 1.10.1879 r. i wprowadzał zasadę wolnego dostępu do zawodu, znosząc zasadę *numerus clausus*. Zgodnie z tym aktem adwokatem mógł zostać każdy, kto spełnił ustawowe warunki: zaliczył sześć semestrów studiów prawniczych, zdał państwowy egzamin referendariuszowski, odbył sześciomiesięczną aplikację sądową i złożył drugi egzamin państwowy – asesorski (M. Materniak-Pawłowska, Adwokatura, s. 25).

4. Przepisy austriackie. W byłej Galicji, na Śląsku Cie- 4
szyńskim, na Spiszu i Orawie obowiązywały przepisy austriackie: Ordynacja adwokacka wraz z ustawą wprowadzającą z 6.7.1868 r. (Reichs-gesetz-blatt für das Kaiserthum Oesterreich 1868, Nr 96, s. 274–282) oraz ustawa z 1.4.1872 r. o sprawowaniu karność

służbowej nad adwokatami i kandydatami adwokackimi zawierająca statut porządkowo-karny dla adwokatów i kandydatów adwokackich (Reichsgesetzblatt für die im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder 1872, Nr 40, s. 97–106). Ordynacja obowiązywała od 1.1.1869 r. i znosiła regulamin adwokacki z 16.8.1949 r., który wprowadził fundamentalne prawo istnienia samorządu adwokackiego w postaci rad funkcjonujących przy izbach adwokackich. Ordynacja z 6.7.1868 r. wprowadzała wymagania ogólne i szczegółowe, od których spełnienia zależało pełnienie zawodu adwokata. Wymaganiami ogólnymi były: posiadanie obywatelstwa cesarskokrólewskiego oraz zdolności do czynności prawnych. Wymaganiami szczególnymi były: ukończenie studiów prawniczych, odbycie aplikacji zakończonej egzaminem adwokackim oraz wymóg, istniejący tylko na tym obszarze, osiągnięcia tytułu doktora nauk prawnych (*M. Materniak-Pawłowska*, *Adwokatura*, s. 32–33; *D. Malec*, *Szkiec z dziejów adwokatury*, s. 203–207; *M. Zaborski*, *Zarys ustroju*, s. 61).

- 5 5. Przepisy rosyjskie.** Najlepsza sytuacja występowała na ziemiach byłego zaboru rosyjskiego. Do wybuchu I wojny światowej i zajęcia terenów Królestwa Polskiego przez wojska państw centralnych istniała tu struktura sądów wprowadzonych ukazami *Aleksandra II* z 1864 r., a obowiązujących tutaj od 1876 r. Zakładały one podział sądów na pion sądownictwa ogólnego dla spraw poważniejszych oraz na sądy pokojowe w sprawach mniejszej wagi, które orzekały zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych. Przepisy wprowadzały instytucję adwokatów przysięgłych, którzy funkcjonowali przy sądach ogólnych. Aby wykonywać zawód adwokata przysięgłego, należało skończyć 25 lat, ukończyć uniwersyteckie studia prawnicze, posiadać nieposzlakowaną opinię oraz odbyć 5-letnią praktykę w sądzie w charakterze kandydata do posad sądowych lub urzędnika sądowego, jak również w kancelarii adwokackiej jako pomocnik adwokata przysięgłego. Konieczna była znajomość języka rosyjskiego. Decyzja o wpisie na listę adwokacką następowała na podstawie decyzji sądu i nie wymagano zdawania dodatkowych egzaminów (*A. Bereza*, *Rys historyczny*, s. 21).

6. Projekt Statutu Palestry Królestwa Polskiego. Po zdobyciu 6 Królestwa przez wojska państw centralnych w 1915 r. podzielono je na dwie okupacje – niemiecką i austriacką. Niemiecka nosiła nazwę Generalne Gubernatorstwo Warszawskie, a austriacka – Generalne Gubernatorstwo Lubelskie. W tym czasie grupa adwokatów, z *H. Konicem* na czele, zorganizowała w Warszawie zjazd środowiska adwokackiego. W czasie jego obrad podjęli oni decyzję o powołaniu Delegacji Adwokatury Warszawskiej. Był to organ nieformalny, złożony z 30 osób, jednak miał on reprezentować adwokatów w sprawach zawodowych. Ze swojego składu delegacja wyłoniła 7-osobowy Wydział Wykonawczy w składzie: *H. Konic*, *S. Bukowiecki*, *J. Higersberger*, *J.J. Litauer*, *E. Śmiarowski* oraz sekretarze *S. Nowodworski* i *M. Lemiszewski*. To właśnie delegacja w 1916 r. zwróciła się do całego środowiska prawniczego o wysłanie przedstawicieli do specjalnych komisji, które miały zacząć prace nad przygotowaniem projektów organizacji polskiego sądownictwa i adwokatury. Powołano cztery komisje. Efektem pracy Komisji do opracowania projektu organizacji adwokatury, działającej pod przewodnictwem *J.J. Litauera*, było przygotowanie Projektu Statutu Palestry Królestwa Polskiego. Projekt był osadzony na zasadzie odrębności adwokatury od sądów i władz administracyjnych, która stanowić miała odrębną korporację z własnymi organami. Projekt procedowany był dalej już przez pierwsze polskie organy powołane w wyniku aktu 5.11.1916 r. – przez Departament Sprawiedliwości Wydziału Wykonawczego Tymczasowej Rady Stanu, a od stycznia 1918 r. przez Ministerstwo Sprawiedliwości Rządu Królestwa Polskiego powołanego przez Radę Regencyjną. Szefem Departamentu Sprawiedliwości, a później Ministerstwa Sprawiedliwości, był *S. Bukowiecki*, członek Delegacji Adwokatury Warszawskiej (*M. Materniak-Pawłowska*, *Adwokatura*, s. 18–23).

7. Dekret w przedmiocie statutu tymczasowego Palestry 7 Państwa Polskiego. Prace powyższych organów przyniosły efekt już po odzyskaniu niepodległości. Tymczasowy Naczelnik Państwa – *J. Piłsudski* – w dniu 24.12.1918 r. wydał dekret w przedmiocie statutu tymczasowego Palestry Państwa Polskiego (M.P. z 1918 r. Nr 239, poz. 4). Składał się on z 59 artykułów i 10 przepisów

przechodnich. Zgodnie z art. 1 przepisów przechodnich statut miał obowiązywać tylko na terenie byłego zaboru rosyjskiego, od 1.1.1919 r. aż do czasu uregulowania organizacji adwokatury na terenie całego kraju. Według dekretu Palestrę tworzyli adwokaci i aplikanci adwokaccy. Adwokatem mógł zostać obywatel polski, bez względu na płeć, który ukończył wydział prawny uniwersytetu krajowego, odbył aplikację sądową i adwokacką, złożył egzamin sądowy i adwokacki oraz miał nieposzlakowaną opinię.

8 8. Organizacja Palestry. Dekret wprowadzał również organizację Palestry. Tworzyły ją izby i rady adwokackie pod przewodnictwem dziekanów, działających przy sądach apelacyjnych. Izby posiadały osobowość prawną. Przewidywano również istnienie NRA z siedzibą w Warszawie, jako organu zwierzchniego korporacji. Tworzyły ją delegaci wybierani przez izby adwokackie. Organami NRA były: Wydział Wykonawczy oraz Sąd Dyscyplinarny II instancji. W 1922 r., po uregulowaniu wschodnich granic na mocy traktatu ryskiego, przepisy dekretu rozciągnięto na tzw. Kresy Wschodnie.

9 9. Unifikacja i kodyfikacja prawa. Taka różnorodność systemów prawnych zmusiła władze państwowe do podjęcia kroków do unifikacji i kodyfikacji prawa. *L. Górnicki* w swojej monografii poświęconej kodyfikacji prawa cywilnego w Polsce w okresie międzywojennym dokładnie ukazał różnice między powyższymi pojęciami. Twierdził, że kodyfikacja zawiera w sobie unifikację. Powołując się na zadania Komisji Kodyfikacyjnej (o której poniżej), stwierdził, że jej celem było skodyfikowanie prawa według jasnego programu. Unifikację zaś potraktował jako element składowy albo etap kodyfikacji (*L. Górnicki*, *Prawo cywilne*, s. 67–68). *L. Górnicki* w dalszej części swoich ustaleń podał przyczyny kodyfikacji. Szczególne znaczenie miały względy: polityczne, ekonomiczne, racjonalnej polityki i nowoczesnej techniki legislacyjnej oraz względy psychologiczne. Pierwsze z nich – polityczne – miały zasadnicze znaczenie. Jednolitość, niezawisłość i suwerenność państwowa wymagały jednolitego prawodawstwa w niepodległej Polsce. Unifikacja gospodarcza ziem polskich, a także wymogi stawiane przez wymianę międzynarodową, wymuszały kodyfikację.

Zasady racjonalnej polityki prawodawczej stanowiły ważny powód kodyfikacji. Kodyfikacje zaborcze budowane były na różnych założeniach filozoficzno-prawnych, innej systematyce czy odmiennej nomenklaturze prawniczej. Dlatego ujednoczenie i kodyfikacja były konieczne. Równie ważne znaczenie przybierały aspekty psychologiczne. Obce kodyfikacje były postrzegane przez Polaków jako symbol panowania zaborców. Nie odpowiadały również naszym aspiracjom narodowym, tak pobudzonym po odzyskaniu niepodległości (*L. Górnicki, Prawo cywilne, s. 70–71*).

10. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Dnia 10 3.6.1919 r. Sejm Ustawodawczy powołał jednomyślnie Komisję Kodyfikacyjną (o Komisji Kodyfikacyjnej pisali: *S. Grodziski, Komisja Kodyfikacyjna, s. 47–81; tenże, Z dziejów unifikacji, s. 292–300; A. Lityński, Wydział Karny, passim*) w celu „przygotowania projektów jednolitego ustawodawstwa dla wszystkich ziem polskich, a to w dziedzinie prawa cywilnego i karnego, przygotowania innych projektów ustawodawczych, które komisja kodyfikacyjna wypracuje bądź na skutek uchwały Sejmu, bądź też w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości”. Komisja składała się z prezydenta, 3 wiceprezydentów i 40 członków mianowanych przez Naczelnika Państwa na wniosek Ministra Sprawiedliwości postawiony w porozumieniu z Marszałkiem Sejmu. Skład Komisji mógł być powiększony. Członków ponad ustawy skład 40 osób powoływał Naczelnik Państwa, na wniosek Prezydium Komisji. W Komisji zasiadał delegat wysyłany przez Ministra Sprawiedliwości (zob. ustawę z 3.6.1919 r. o komisji kodyfikacyjnej, *Dz.Pr.P.P. z 1919 r. Nr 44, poz. 315, s. 525*). Prezydentem Komisji Kodyfikacyjnej został profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego *F.X. Fierich*. Swoją dekretem nominacyjny otrzymał 23.9.1919 r. Wiceprezydentami zostali: *dr S. Bukowiecki*, prezes Prokuratury Generalnej, *L. Cichowicz*, adwokat i notariusz z Poznania, oraz *prof. E. Till* z Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (*L. Górnicki, Prawo cywilne, s. 37*). Powstanie Komisji adwokaci przyjęli z nadzieją. Na uroczystej inauguracji prac Komisji Kodyfikacyjnej, która odbyła się 10.11.1919 r., głos zabrał pierwszy Prezes NRA *C. Ponikowski*. Stwierdził, że nikt nie wita

Komisji z większym zadowoleniem niż adwokatura i życzył jej po staropolsku „Szczęść Boże – naprawdę szczerze” – skonstatował (*L. Górnicki*, *Prawo cywilne*, s. 18–19).

- 11 11. Projekt ustawy o urządzeniu adwokatury.** Problematyka skodyfikowania prawa o adwokaturze nie była priorytetowa w pracach Komisji. Dopiero pod koniec 1925 r. wiceprezes Sekcji Postępowania Cywilnego, *J.J. Litauer*, objął nowy referat, który miał doprowadzić do przygotowania projektu nowej ordynacji adwokackiej. Prace prowadzone były od lutego 1926 r. do 12.6.1927 r., przy współudziale delegatów NRA, izb adwokackich, Związku Adwokatów Polskich oraz Ministerstwa Sprawiedliwości. Szczególną rolę przy ostatecznym tworzeniu projektu Komisji, obok *J.J. Litauera*, odegrał *J. Trammer* – prezydent Izby Adwokackiej w Krakowie. Na początku 1928 r. projekt ustawy o urządzeniu adwokatury został opublikowany w oficjalnym publikatorze Komisji Kodyfikacyjnej (Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Postępowania Cywilnego 1928, t. 1, Nr 4, s. 24). Projekt odwoływał się do rozwiązań Statutu tymczasowego z 1918 r. i do oparcia Palestry na zasadzie szerokiego samorządu, co oznaczało, że wszelkie sprawy adwokatury rozstrzygały organy samorządu. Potwierdzono również dwuszczeblowość organów samorządowych. W projekcie ograniczono nadzór Ministra Sprawiedliwości nad korporacją. Po publikacji projektu przy Sekcji Postępowania Cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej utworzono specjalną podkomisję do opracowania ordynacji adwokackiej. Przewodniczącym podkomisji został *F.X. Fierich*, prezydent Komisji, referentem *J.J. Litauer*, koreferentem *J. Trammer*, a członkami podkomisji zostali *H. Konic* i *W. Mańkowski*. Po śmierci *F.X. Fiericha* (we wrześniu 1928 r.) i *W. Mańkowskiego* (w grudniu 1928 r.) przewodniczącym podkomisji został *S. Wróblewski*. Projekt ordynacji był procedowany w podkomisji i konsultowany ze środowiskiem adwokackim do września 1931 r. W tym czasie w komisji pracowali *M. Allerhand*, który zastąpił *J. Trammera*, oraz *W. Prądzyński* i *B. Stelmachowski*. Prace podkomisji wstrzymało Ministerstwo Sprawiedliwości. Dnia 8.10.1931 r. przesłało zawiadomienie o przesłaniu swojego projektu pod obrady Sejmu, stąd dalsze prace Komisji w tej

materii uznało za bezprzedmiotowe (*M. Materniak-Pawłowska, Adwokatura, s. 41–47*).

12. Projekt rządowy i tzw. artykuł kagańcowy. Projekt rządowy, który powstawał w tajemnicy i bez konsultacji ze środowiskiem adwokackim i sądownictwa, diametralnie zmieniał spojrzenie na działanie Palestry. Znosił NRA, a jedynymi organami samorządu zostały izby podporządkowane sądom apelacyjnym. Takie rozwiązanie ewidentnie miało podporządkować adwokaturę władzom państwowym i ograniczyć ideę samorządności. Symptomatyczna była treść art. 82 projektu, tzw. przepisu kagańcowego. Brzmiał on następująco: „Adwokat, który w piśmie lub w przemówieniu wykroczy przeciw prawu, dobremu obyczajom, spokojowi lub bezpieczeństwu publicznemu, albo okaże zuchwałę nieposzanowanie władzy, może być skazany bezzwłocznie przez sąd, rozpoznający daną sprawę, na jedną z kar dyscyplinarnych, przewidzianych w art. 49. Orzeczenie sądu jest natychmiast wykonalne, jednak, jeżeli zapadało w sądzie pierwszej lub drugiej instancji, służy od niego odwołanie do Sądu Najwyższego w ciągu dwóch tygodni od ogłoszenia lub doręczenia. Przepis niniejszy nie wyłącza stosowania przepisów o utrzymaniu powagi sądu”. Należy nadmienić, że najdotkliwszą karą, przewidzianą art. 49, było wykreślenie z listy adwokatów (*M. Materniak-Pawłowska, Adwokatura, s. 47–60*). Projekt Ministerstwa Sprawiedliwości został poddany totalnej krytyce przez środowisko prawnicze. Głosy, które możemy znaleźć na łamach branżowych czasopism, takich jak *Palestra*, *Gazeta Sądowa Warszawska* czy *Głos Adwokatów*, nie pozostawiały na projekcie suchej nitki. Wystarczy podać kilka tytułów: „Zamach na niezawisłość adwokatury”, „Kult niekompetencji”, „Artykuł kagańcowy” czy stwierdzenie luminarza Palestry *H. Konica*: „projekt zamierza przekreślić niezależność stanu obrończego”. Krytyka przyniosła pewien skutek. Procedowany projekt rządowy w sejmowej Komisji Prawniczej został zmodyfikowany, a główną rolę w pracach odgrywał poseł BBWR *R. Bogdani*, który był również krakowskim adwokatem (*M. Materniak-Pawłowska, Adwokatura, s. 61–62*).

13 13. Prawo o ustroju advokatury z 1932 r. Ostatecznie 7.10.1932 r. zostało wydane rozporządzenie Prezydenta RP – Prawo o ustroju advokatury (Dz.U. Nr 86, poz. 733). Składało się ze 130 artykułów, podzielonych na 9 rozdziałów. Rozporządzenie w dużej mierze potwierdzało uregulowania ze Statutu tymczasowego z 1918 r. Znosiło jednak obowiązkową dotychczas aplikację sądową jako pierwszy etap edukacji advokackiej, wprowadzając jednolitą 5-letnią aplikację advokacką, kończącą się egzaminem. Potwierdzono dwustopniową organizację samorządu advokackiego, z NRA na czele. Rozporządzenie nadawało osobowość prawną izbom i NRA. Wzmacniało również nadzór państwowy nad korporacją. Jego zakres został określony w Rozdziale 6 (art. 58–66). Według tych uregulowań NRA miała obowiązek przysyłać do wiadomości Ministerstwa Sprawiedliwości dokumenty potwierdzające działania organów samorządu advokackiego. Minister otrzymał takie same uprawnienia nadzorcze w stosunku do rad advokackich i NRA, jakie przysługiwały NRA w stosunku do rad niższego szczebla. Zarządzenia nadzorcze ministra miały być ostateczne i nie podlegały zaskarżeniu. Minister Sprawiedliwości mógł w wyjątkowych sytuacjach, jeśli działania rady advokackiej albo NRA narażały porządek lub bezpieczeństwo publiczne, rozwiązać wymienione gremia i przekazać czasowo wykonywanie ich czynności delegowanym przez siebie sędziom. Nowe wybory miały zostać zarządzane w terminie najpóźniej 3 miesiące od zawieszenia rady, a walne zgromadzenie otwierał wskazany sędzia przez Ministra Sprawiedliwości, który pełnił tymczasowo funkcję dziekana.

14 14. Prawo o ustroju advokatury z 1938 r. Rozporządzenie z 7.10.1932 r. – Prawo o ustroju advokatury spotkało się z krytyką środowiska advokackiego. W następstwie tego została wydana kolejna ustawa z 4.5.1938 r. – Prawo o ustroju advokatury (Dz.U. Nr 33, poz. 289). Składała się ona z 5 działów i 168 artykułów. Ustawa potwierdzała w dużej mierze przepisy poprzednio obowiązującego rozporządzenia dotyczące struktury organizacyjnej korporacji advokackiej. Jednak znalazły się tutaj nowe uregulowania. Wzmocniono uprawnienia NRA. Wprowadzono nowy organ nadrzędny – Izbę do spraw Advokatury

przy SN. Miał to być organ odwoławczy w postępowaniu dyscyplinarnym oraz procedurze odwoławczej od uchwał rad okręgowych. Miał również dokonywać wykładni przepisów prawa o ustroju adwokatury. Ustawa przywróciła obowiązek aplikacji sądowej jako pierwszego kroku do osiągnięcia zawodu adwokata. Potwierdzono przepisy dotyczące nadzoru rządowego nad Palestrą. Ustawa ta pozwoliła Ministrowi Sprawiedliwości na zamykanie list adwokatów i aplikantów adwokackich. Z tego uprawnienia skorzystał minister w rządzie *F.S. Składkowskiego – W. Grabowski*, wydając rozporządzenie z 4.6.1938 r. (Dz.U. Nr 40, poz. 334) zamykające listy do 31.12.1945 r.

15. Czynności radcy prawnego w uregulowaniach prawnych dotyczących Palestry. Analizując przepisy wszystkich 3 uregulowań prawnych dotyczących Palestry, czyli statutu tymczasowego Palestry Państwa Polskiego z 1918 r., rozporządzenia z 7.10.1932 r. – Prawo o ustroju adwokatury oraz ustawy z 4.5.1938 r. – Prawo o ustroju adwokatury, w częściach dotyczących *incompatibilitas* zawodu adwokata, znajdujemy odniesienia do czynności radcy prawnego (były to – kolejno – art. 11, art. 29 oraz art. 84). Kim byli radcy prawni? Wykonywali oni obsługę firm prywatnych oraz banków. Jednak nie stworzono dla nich odrębnych regulacji prawnych czy nie powołano odrębnego samorządu. Jak pisał *A. Bereza*, ich status opierał się na aktach wewnętrznych czy aktach umownych z pracodawcą (*tenże*, Rys historyczny, s. 24). Rzeczywiście, analizując np. rozporządzenie Prezydenta RP z 7.6.1927 r. o prawie przemysłowem (Dz.U. Nr 53, poz. 468 ze zm.), trudno znaleźć jakiegokolwiek uregulowania dotyczące radców prawnych. Powyższe argumenty prowadzą do wniosku, że czynności radców prawnych wykonywane były przez czynnych adwokatów. Gdyby było inaczej i korporacji nie zależałoby na możliwości obejmowania takich stanowisk, nie wprowadzałyby wyłączenia dotyczącego funkcji radcy do wszystkich ordynacji adwokackich.

16. Palestra podczas II wojny światowej. W czasie II wojny światowej szeregi Palestry zostały poważnie zmniejszone. Liczną grupę adwokatów II RP stanowiły osoby narodowości żydowskiej, które podlegały niemieckiej polityce eksterminacyjnej. Również

Przejdź do księgarni →